

Jezikoslovne stvari.

Dundar in drongar.

Spisal Dav. Trstenjak.

(Konec.)

Poslušajmo, kako Vopiscus (in Aureliano) drongare popisuje: „Scire dux debet, contra quos drungos, hoc est: globos hostium, quos equites oporteat poni“, in Vegetius pravi: a vagantibus globis, quos drungos vocant.¹⁾ Vegetius je cvel okoli 300 po Krist. Historično pa je gotovo, da se je leta 253. po Kristusu cesar Volusianus bojeval z Veneti, tako je že takrat znala ta beseda priti do Rimljanov.

Tudi o tem nihče ne dvomi, da je v družbi Gotinov tudi dosti Slovanov se bojevalo proti Rimljanom, in tako je utegnila beseda iz slovanščine priti v gotinščino.

Ako so *φαλαγξ* in *dundar* dalje *cuneus* dobili ime po: valci, zagvozdi, klinu, drogu, tako tudi *drongar* ne znači druga nego: *φαλαγγιτης* po priliki *drôga* razrejen, razvrsten junak.

V staroslov. se *drong* (дрѡгъ) rabi za: *δοκς*, Balken, tignum, roženica, greda, novoslov. *drôg*, in Belostenec drug naravnost tolmači: *phalanga e.**) Že sufiks *ar*, *drongar* kaže slovensko lice. *Dundar* in *drongar* sta toraj izvorno slovanska, in od Slovanov so si izposodili besedi Nemci, Latini in Grki. Ker iz poména: *drôg*, zagvozda, klin itd. so se izobrazili pomeni: *acies*, ostrina poredjene vojske, *keilförmige Schlachtordnung*, pri Indih (*danda*), Latinih (*cuneus*), Slovanih (*dundar*, *drong*, *drôg*), Macedoncih (*φαλαγξ*) *στολή*, *στόλος*, *militaris expeditio*, *Kriegszug*, po priliki razrejene vojske nastalo, in sicer tudi po *drôgu*, zagvozdi, gršk. *στόλος*, *Stiel*, *Stengel* (primeri sanskrit. *danda* v pomenu: *caulis plantae*), zato so tudi Bizantinci, postavimo, Leon (Tact.) besedo: *δρογγάριος* preložili: *ὁ μᾶς μοίρας ἀρχαί*, — *τοῦ στόλου*.

Meni se ta razlaga dozdeva naravniša, in ker je podprta z analogičnimi poznamenovanji družih narodov, tudi resničniša, kakor po latinsko-grškem: *drungus*, *δρογγος* izpeljevati iz anglo-saks. *drunga*, kar pomenja godca (*Spielmann*), *drunge*, *conferta multitudo*, staroškand. *drûngi*, *onus*, tudi bi staroslov. ne bi imela oblike *дрѡгаръ*, *drongar*, temoč *дрѡнгаръ*, ako bi beseda bila tujka. Gotinska: *threihā*, *urgeo*, *trudo*, ima po Boppu v novokeltiških narečjih sorodnico: *teilg*, *teilgin*, toda se ne more staviti k besedam: *drong*, *droing*, *tribus*, *populus*, *homines*, *proles*, tudi bi bili mogli oblike *drungus*, *turma militaris*, *drungarius*, *qui drungo praest*, Rimljani ali Grki dobiti po Anglosaksoncih, ker le to germansko narečje pozna obliko: *drunga*, *conferta multitudo*, ali meni ni znano, da bi bil cesar Avrelian imel vojno s saksonskimi Germani, temoč le z Gotini in Markomani. Latinska oblika *drungarius*, *praefectus drungi*, kaže, kakor sem že rekel na slovansko: *drongar*, *drôgar*, primeri: *volar*, *kozar*, *qui bobus*, *capris praest*.

Sicer pa utegnejo besede: *drang*, *dringen*, *drängen*, *ge-dränge*, *threihan* v pomenih: *trudere*, *rivati*, *porivati*, *urgere*, *siliti*, *prতিরavati*, *pre-*

¹⁾ Vegetius, III. cap. 16. III. cap. 19.

*) Vuk ima: „druga, fem. drvo kao veliko vreteno, što žene konce prepredaju na njega i pletivo predu. Vreteno se obrne dolje, kad se prede, a druga se obrne uprijeko od sebe“. Toda tudi pri Srbih tiči pomen: vrtenja, valjanja, kroženja — *globorum*, v besedi: *druga*.

mere, tiskati, gnjesti, in *drong*, *drôg*, *drûg* biti praserodne in novoslov. *dreg-nem*, *trudo*, bi iskalo staroslov. *drag*, *dreng*, in iz te bi se pravilno izobrazilo: *drong*,*) *drôg*, *drug*, tako da v teh besedah tiči prvotni pomen *dreganja*, *τοῦ* *trudere*, *impellere*, prav naravno poznamenovanje za klin, zagvozdo, ošček.

Ka ali da, pa še kaj družega.

V novejšem času so se jeli, posebno nekteri mlajši pisatelji, v pismenem jeziku poprijemati novotarij, katerih menda še niso prav do dobrega prevdarili. In da se teh novotarij mnogi res držijo neprevdajeno, kaže to, da so njihovi spisi polni slovniških pogrškov, a — brez novotarije pa niso!

Taka se nam godí, na priliko, z besedico *ka* namesti *da*. Na priliko „Dr. N. je dokazal, *ka* je treba, *ka* imamo več zastopnikov“.

Na jezikoslovno rešeto djan ta *ka* ni družega kot naš pismeni kar (latinski *quod*). Vzhodni štajarski in tudi hrvaški Slovenci so relativni *r* sploh odbrusili, zato govore *kaj* ali samo *ka* namesti kar, in res je, da je pri njih ta *kaj* ali *ka* tudi v navadi tam, kjer zahodni Slovenci in sploh vsi južni Slovani imajo *da*.

Ali ko bi mi hoteli to njihovo navado sprejeti v naš pismeni jezik, morali bi po njihovih pravilih pisati kar. Potlej bi se pa gori povedani primer glasil: „Dr. N. je dokazal, kar je treba, kar imamo več zastopnikov“.

Ali nam bo tako všeč? Če pa ne, in če se smemo jezikovim pravilom brez vse skrbi izneveriti, potem odvrzimo relativni *r* tudi drugod in pišimo na pr.: „vrni mi, *ka* ali *kaj* sem ti posodil“.

Naj omenimo pri tej priliki še druge novote, ki je tudi zelo dvomne vrednosti, ta je končnica *ij* namesti *i* v drugem padežu ženske množine, na priliko: debelih kostij, velikih živalij namesto deb. kosti, vel. živali. Res, da se po tej poti naredí razloček med ednino in množino. Al kolikor se po eni strani popravi, toliko se po drugi pokazi. Če namreč beremo: *gostij*, *ladij* itd. Zdaj po novem ne vemo: ali je to od *gostija-e* ali od *gost-i* itd. „Incidit in Scyllam, qui vult vitare Charybdim“. Ali nam ne bo tedaj bolj kazalo pri starem ostati in se bolj ogibati tistih afektiranih *ij*, ker je ravno tako dobro, če ne bolje?

In čemu oddaljevati se s takim *ka* itd. od pisave naših južnih bratov, le zato, da se piše, kar se v kakem slovenskem kotiču govori, čeravno si jasnost govora s tem v nobenem oziru nič ne pridobi.

Mi Slovenci smo včasih res čudni patroni: enkrat hočemo ves naš jezik slovenski potopiti v hrvaški, — drugikrat pa gojimo tak slovensk partikularizem, da silimo besede v občno pisanje, ki so znane le v kakem slovenskem kotiču.

Mnogovrstne novice.

* Za pijanostjo je v severni Ameriki, kakor dr. Everatova statistika kaže, v 8 letih čez 300.000 ljudi umrlo, vsako leto pa jih na Nemškem umrje 40.000, na Rusovskem 15.000, v Belgiji 4000, v Španiji 2500 do 3000, na Laškem 1800, na Francoskem 1500. Po takem so tedaj Nemci največi pijanci!

* Rusovska razstava v Moskvi, ki bode obsegala vse, kar mornarstvo potrebuje, se bode maja meseca

*) Primeri: *lonk*, iz korenike: *lenk*, *inflecti*, *curvari*.